

1.letnik

1. Antična književnost , časovna usmeritev , splošne značilnosti in predstavniki

Antiquus – lat. = star, starodaven. Z besedo antika danes označujemo grško in rimsko obdobje. To obdobje traja od leta 100 pr. n. št. do 5 st. pr. n. št. V obeh kulturah se razvijajo znanost, filozofija, umetnost in književnost. Ti dve književnosti štejemo za prvi dve evropski književnosti. Antična književnost je imela velik vpliv na kasnejšo literaturo, pravimo, da je zibelka evropske kulture. Starejša je grška književnost. Ta književnost je nastajala v Stari Grčiji – je mrtev jezik. Grško književnost ločimo na več obdobj:

1. arhaično
2. klasično (5-4 st. pr. n. št.)
3. helenistično (3-5 st. pr. n. št.)

Lirika: Katul, Horac, Tibul, Properc.

Epika: Vergil, Eneida

Dramatika: Seneka (tragedija), Plavt, Terenc (komedijografa)

2. Homer : odiseja .mit o trojanski vojno . ep epsko

Homerja štejemo za začetnika grške književnosti. Živel naj bi v 8. ali 9. stoletju pr. n. št. na področju Male Azije. O njegovem življenju, po legendah, naj bi bil slep potujoči pevec. Danes mu pripisujemo dve deli: Iliada in Odiseja. Že v Antiki so se oglasili dvomi o avtorstvu obeh epov

oba epa se navezujeta na mitologijo, verjetno je tudi, da sta deli nastali na podlagi junaških pesnitev, ki so obstajale pred Homerjem in so se širile po ustnem izročilu. Osnova obeh epov je mit o trojanski vojni. Iliada govori o bojevanju Grkov s Trojanci, Odiseja pa o vračanju glavnega junaka domov po končani vojni.

3. Homer Iliada mit o trojanski vojni ep, epsko

Trojanska vojna se je začela zaradi ugrabitve lepe Helene. Ugrabil jo je trojanski kraljevič Paris, ugrabil jo je špartanskemu kralju Menelaju. Ta zbere vse Grke v boj proti Troji. Obleganje mesta traja 10 let, vojna pa se konča s prevaro, ki si jo je izmislil Odisej. Naroči, naj stešejo lesenega konja z votlim trupom, vanj naj namestijo najpogumnejše grške bojevnike. Konja postavijo pred mestna vrata, nato pa se vkrcajo na ladjo in odplujejo. Trojanci konja misleč, da je darilo spravijo v mesto in proslavijo mir. Ponoči iz konja skočijo vojaki in začnejo pokol, vrne se tudi vsa grška vojska. Trojanci so nepripravljeni, a se borijo do konca – Grki vse moške pobijejo, otroke, ženske in starce pa odpeljejo v suženjstvo in mesto zravnaajo z zemljo

4. Sofokles :Kralj Ojdip , Tebanski mit , tragedija , antično gledališče

Bil je pomemben grški dramatik, pisec tragedij. Najbolj znani: Antigona in Kralj Ojdip. V obeh tragedijah se je snovno oprl na tebanski mit.

Tebanski mit – Tebe je bilo staro grško mesto. Bilo je tudi rodno mesto Antigone. Snov za tragedijo je vzeta iz mitične zgodovine Teb. Tebanski kralj Lajos in njegova žena Jokasta dolgo časa nista imela otrok. Končno je kralj prejel od boga Apolona prerokbo, naj ostane brez otrok. Če mu bo žena rodila sina, bo ta ubil očeta. Toda sin se mu je kljub temu rodil

Antično gledališče je bilo zaradi ugodnega podnebja odprto, zavzemalo je polkrožen dvigajoč se prostor s prvotnimi lesenimi sedeži, ki so v prvi vrsti sedeli odličniki in oblastniki
Zgradba: je sintetična, ker si dogodki sledijo v zaporedju

Tragedija tragedija je splošna igra z vzvišeno snovjo, ki prikazuje resno in tehtno zgodovinsko ali izmišljeno dejanje, njen junak je pomemben karakter, do 19 st. Nujno oseba iz visokega rodu. Imeti mora boljši karakter od povprečnih ljudi, a ne popolnega, saj ima šibko točko, zaradi katere doživi propad. Propade samo fizično, moralno in idejno zmaga

5.Sofokles:Antigona , tragedija , trojna enotnost , dramska tehnika

Sofoklej je živel od 496 do 406 pr. n. št. Doma je bil iz Kolona pri Atenah, narava ga je obdarila z duševnim bogastvom in telesno lepoto in postal je ugleden atenski meščan, bil je duhovit in zabaven, tudi v umetniški karieri je želel velike uspehe. Napisal je več kot 120 dramskih del. Najbolj znana dela so Kralj Ojdip, Elektra, in Antigona

Dramska tehnika v njem največkrat poudarja moč usode in nasproja med božjo močjo in človeško nemočjo

Trojna enotnost je da je uvedel tretjega igralca več jih v grški tragediji nikoli ni bilo

Tragedija Kreon izda razglas, da je Polinejka prepovedano pokopati, češ, da je izdajalec domovine. Antigona se ukazu upre in pokoplje brata, kar odkrijejo in Kreon jo obsodi na smrt. Da jo zapreti v skalni grob, kjer se Antigona sama obesi. Kreon pod vplivom vidca spozna, da je napravil napako. Poskusi stvar rešiti, vendar je prepozno. Zabode se njegov sin Hajmon, v smrt pa gre tudi žene Evridika. Kreon ostane sam in strt.

6. Biblija , nastanek , sestava in pomen

Zgradba: je sintetična, ker si dogodki sledijo v zaporedju Je verska knjiga. Sestavljena je iz Stare in Nove zaveze. Stara zaveza je temelj židovske vere, Biblija v celoti pa je temelj krščanstva. Je najbolj razširjena knjiga na svetu, ima velik kulturni pomen. V stari zavezi se je ohranila starožidovska oz hebrejska književnost. Prvotno je bila napisana v hebrejščini.

Nastajala je dolgo časa od 7. st.pr.n.št. do 1.st.n.št. Govori o življenju pred Kristusom in podaja v zgodovino židovskega ljudstva. Nova zaveza je bila prvotno zapisana v grščini, govori o Kristusovem življenju. Nastala je v 1. st.n.št., končno obliko je dobila okrog leta 400. Po židovski delitvi se Stara zaveza deli na: Zakone, preroke in spise. Nova zaveza pa na Evangelije (Matej, Luka, Marko, Janez), Apostolska dela, Pisma in Razodetje. Slovenci dobimo Biblijo leta 1584, ta prevod opravi Jurij Dalmatin. V Bibliji se nahajajo tudi literarna besedila (pesmi) so združene v cikle (Visoka pesem, Knjiga psalmov, Stara zaveza). V Biblijo pa so vključene tudi kratke zgodbe. Iz stare zaveze so najbolj znane: Adam in Eva, Samson in Dalila, Zgodba o babilonskem stolpu. Zgodbe niso samostojne, ampak so vključene v zgodovino židovskega ljudstva

Pomeni biblije:

- Verski: biblija je sveta knjiga;
- Kulturni: v slikarstvu, pisatelji, dramatik, filmi;
- Zgodovinski: zgodovinski dogodki;

7. Prilika o izgubljenem sinu , kaj je prilika

Prilika o izgubljenem sinu je napisana v svetem pismu nove zaveze in je sestavni del Lukovega evangelija , Matej , Janez, Marko , prilika je nastala , zato ker so se pobožni Judje – Farizeji zgražali , ker se je kristus družil s preprostimi , včasih grešnimi ljudmi

Kaj je prilika Prilike so kratke, poučen zgodbe, ki neko idejo oz stališče ponazorijo s konkretnim primerom

8. srednjeveška književnost , družbeni in kulturno zgodovinski okvir , predstavniki , književne vrste in zvrsti .

srednjeveška književnost Začeli so se preseljevati v 6. stol, naseljevati pa v 9. stol. V tem času dobimo prve dokaze o obstoju slovenskega jezika (prva rokopisna besedila). To so Brižinski spomeniki. Kasneje v 14. st. nastane Celovski rokopis, v 15. st. Stiški rokopis. Gre za pismenstvo, skozi cel srednji vek nastajajo besedila ljudskega slovstva, ki so se širila po ljudskem izročilu

družbeni in kulturno zgodovinski okvir začetek tega obdobja 1899 oznanjata dve pesniški zbirki , Cankarjeva Erotika in Župančičeva Čaša opojnosti konec pa Cankarjeva smrt in konec prve svetovne vojne 1918

predstavniki glavni predstavniki so Dragotin Kette (lirika) Josip Murn (lirika) Ivan Cankar in Oton Župančič (lirika , epika , dramatika

književne vrste in zvrsti

lirika se je zgledovala pri ljudskem in romantičnem pesništvu

epika je poznala povest , roman , najbolj pa črtico

dramatika šele moderna je v slovenski književnosti ustvarila številnejše , pomembne in izvirne drame , te kažejo prvine impresionizma , simbolizma , dekadence in nove romantike motivi pa so prikazani bolj realistično kot v epiki .

9. Brižinski spomeniki , zgradba vsebina in pomen

Brižinski spomeniki so najstarejša zapisana slovenska besedila in hkrati prva slovenska besedila, napisana v latinici. Tako se imenujejo po kraju Freising (izg. Frajzing) na Bavarskem, kjer so našli pergamentni rokopisni zbornik, katerega sestavni del so ta besedila. Leta 1803 so zbornik prinesli v državno knjižnico v Münchnu in tam odkrili tri slovenske zapise. Izraz brižinski, poslovenjeno obliko iz nemškega Freising, je prvič uporabil slovenski slovničar Anton Janežič v svoji slovnici leta 1854.

Prvi slovenski zapisi so po mnenju nekaterih znanstvenikov nastali na ozemlju okrog Vrbskega jezera. Po pisavi sodeč so zapisi nastali pred letom 1000. Gre namreč za pisavo, ki so jo uporabljali v stoletjih po Karlu Velikem in se po njem imenuje karolinška minuskula (minuskula je pisava, sestavljena iz majhnih črk.

Prvo in tretje besedilo sta spovedna obrazca, besedili, ki so ju verniki govorili, ko so se spovedovali svojih grehov. **Drugo besedilo** pa je Pridiga o grehu in pokori.

Zgradba je osnosimetrična. V delu je ves čas prisotno nasprotje med dobrim in zlim

10. Renesansa , značilnosti obdobja in predstavniki

Je književno obdobje, ki sledi srednjemu veku. Najprej se pojavi v Italiji v 14. stoletju. Iz Italije pa se razširi tudi v druge evropske dežele, zlasti v Francijo, Španijo in Anglijo. Traja vse od 14. do 16. stoletja. Slovenska književnost renesanse ni poznala.

RENEŠANSA : je oznaka za evropsko kulturo, predvsem pa za umetnost na začetku novega veka oziroma do 14. do 16. stoletja

Značilnosti:

- z gledovanjem po Antiki;
- novo poimenovanje sveta in človeka;
- poudarjanje tostranstva
- cenili so naravo, razum, moč, lepoto
- vrednota je uživanje življenja
- ideal: vsestransko razvit človek

Najpomembnejši predstavniki:

- Francesco Petrarca (izg. Frančesko Petrarca);
- Cervantes (izg. Servantes);
- Giovanni Boccaccio (izg. Džovani Bokačo);
- William Shakespeare;

11. Shakespeare , Romeo in Julija , renesačno gledališče , zgradba drame prostor čas , osebe

Romeo in Julija sta nemočna pred sovražnim svetom, ki ju obkroža. Propadeta zaradi ljubezni, ki jima pomeni najvišji ideal; zaradi takšne ljubezni sta pripravljena umreti

renesačno gledališče Gledališča so imela okroglo ali osemkotno obliko, parter, tri vrste balkonskih sedežev in oder. Ta je segal v parter, tako da so ga stoječi gledalci obkrožali iz vseh strani. Nad parterjem ni bilo strehe, med gledalci in igralci pa ne zaves, ki bi jih ločevala. Nad odrom je bil še balkon, na katerem so igralci uprizarjali nekatere igre. Odrski rekviziti so bili skromni in so v glavnem le ponazarjali, kjer poteka dogajanje.

zgradba drame

Zasnova: sovraštvo med družinama.

Zaplet: otroka obeh družin se zaljubita.

Vrh: Romeov izgon, stiska Julije pred poroko s Parisom.

Razplet: Lorenzov načrt.

Razsnova: sovraštvo med družinama preneha.

Je sintetična. Dramski tirkotnik: zasnova – Romeo gre na Capuletov ples, zaplet – Romeo in Julija se zaljubita, vrh – Romea izženejo, razsnova – Julija se zabode, razplet – Capuletovi in Montegovi se pobotajo.

Francosko gledališče je po zgledu antike uzakonilo 3 enotnosti dejanja kraja , časa in dejanja , Drasko dejanje tvori en sam glavni dogodek kraja ,je eno samo nespremenjeno prizorišče . časa dramska zgodba se je morala zgoditi v času enega dneva , Shakespeare pa se teh pravil ni držal .

12. reformacija na Slovenskem , časovna umestitev , splošne značilnosti in predstavniki
na slovenskem se je za reformacijo navduševal meščansko plemiški sloj. Najpomembnejši predstavnik je bil PRIMOŽ TRUBAR, pisec prvih slovenskih knjig in utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika (Katekizem in Abecednik).

Katekizem = preprosta razlaga osnovnih verskih resnic.

Abecednik = naj bi učil branja in pisanja, obsegal je 8 strani.

predstavniki *Jurij Dalmatin (prevod Biblije);*

Adam Bohorič (prva slovenska slovnica Zimske urice);

Sebastijan Krelj (jezikoslovec);

13Trubar , proti zidavi cerkva , protestanske ideje v besedilu , pridiga .

Trubar velja za začetnika književnega jezika in za pisca prvih dveh slovenskih knjig. Rojen je bil 1508 v kraju Rašica na Dolenjskem v družini kmeta in mlinarja. Potem se je šolal na Reki, v Salzburgu, v Trstu in na Dunaju. Postal je duhovnik, opredelil pa se je za protestantizem. Zlasti pod vplivom tržaškega škofa Petra Bonoma. Kar trikrat je bil izgnan v tujino, kjer je tudi umrl..

proti zidavi cerkva To besedilo je izvirno, gre za zvrst spominov – spomska proza – memoari. Trubar pripoveduje po spominu o tem kar je sam doživel in kar so mu drugi povedali.

Pred osemindvajsetimi leti, ko sem bil v Loki pri Radečah župnik je živel nad Kompoljem; v vinogradih ena ženska, ki je delala sveto in govorila, da se ji vsako noč prikažeta Sv.

Sebastjan in SV. Rok, ki ji govorita in velita naj jima nad Kompoljem in Smarčno sezidajo cerkev

protestanske ideje v besedilu Odlomek je kratka avtobiografska pripoved. Pretirana ljudska pobožnost je narekovala zidanje cerkva in čaščenje svetnikov. Trubar razmišlja o pravi krščanski veri, obsoja naivno praznoverje vernikov, ki ga je duhovščina izrabljala sebi v prid. Z anekdotami svari Slovence pred štiflarstvom, obsoja njihovo praznoverje in poudarja revno cerkev. Štiflarstvo je bilo gibanje, ki je usmerjalo ljudsko pobožnost k ustvarjanju novih cerkva. Radi so se sklicevali na prikazovanje Matere Božje in svetnikov.

pridiga pridiga se je začela uveljavljati v 5. in 6. stoletju ter doživela svoj prvi razcvet v visokem srednjem veku, pozneje pa predvsem v baroku in klasicizmu. V baroku s pridigo povezani začetki slovenske avtorske pripovedne proze.

14. protireformacija in barok , časovna umestitev , splošne značilnosti in predstavniki ?

protireformacija Proti koncu 16. stoletja je katoliška cerkev zatrla protestantsko gibanje. Protestantske duhovnike in vernike so izgnali, njihove molilnice pa so požgali. Požigali so protestantske knjige. Vodja protireformacije je bil Tomaž Hren.

barok :barok je oznaka za evropsko umetnostno smer v 17. in 18. stoletju. Kot umetnostna smer se je uveljavil na likovnem in glasbenem področju pa tudi na slovstvenem področju. Značilnosti smeri je nabrekel, izumetničen slog, ki se v literaturi kaže kot gostobesednost oziroma preobloženost jezika.

Baročni umetniki pišejo o nasprotjih in razklanosti npr. med telesnimi užitki in odrekanjem, med tostranstvom in onostranstvom.

predstavniki Janez Svetokriški: sveti priročnik – zbirka pridig namenjena duhovnikom;

Oče Romuald Štandreški: Škofjeloški pasion – igra o Kristusovem trpljenju;

Janez Vajkard Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske;.

15.Svetokriški . na novega leta dan , baročni slog , pridiga

Janez Svetokriški. Rojen leta 1648 v kraju Sveti Križ pri Vipavi (danes to Vipavski križ). Njegovo pravo ime je bilo Tobia Lionelli. Njegov oče je bil italijanski plemič, mati pa je bila Slovenka. Postane duhovnik in menih, stopi med kapucine – frančiškane in potem deluje po različnih samostanih v Sloveniji. Največ svojega življenja preživi v domačem kraju. Svetokriški je bil zelo dober pridigar in te svoje pridige je izdal v petih knjigah

baročni slog

Prvine protestantske književne tradicije (Ljubljansko – Dolenjska narečna osnova);

Izrazi iz domačega jezika, germanizmi;

Skladnja se prilagaja delom pridige ali osebam;

Dialog predvsem v zgodbah iz preprostega življenja);.

pridiga se je začela uveljavljati v 5. in 6. stoletju ter doživela svoj prvi razcvet v visokem srednjem veku, pozneje pa predvsem v baroku in klasicizmu. V baroku s pridigo povezani začetki slovenske avtorske pripovedne proze.

na novega leta dan To je neke vrste voščilo. Najprej je voščil duhovnikom in jim naroča, naj živijo v skladu s krščanskim naukom, plemičem vošči naj bodo radodarni, usmiljeni do ljudi, zakonci naj bodo strpni med seboj, nato pa je voščil še vdovam, hlapcem, deklam, starejšim ljudem in na koncu mladini

16. Razsvetljenje na Slovenskem , časovna umestitev , splošne značilnosti in predstavniki , knjižne vrste in zvrsti .

Linhart, rojen v Radovljici, je bil po očetu češkega in po materi slovenskega rodu. Po končani gimnaziji je hotel celo postati menih. Dve leti je prebil v stiškem samostanu, nato pa si je premislil, odšel na Dunaj, tam opravil pravne študije ter se vrnil v Ljubljano. Opravljal je različne pomembne uradniške funkcije. 1792 je postal deželni tajnik – to funkcijo bi lahko primerjali z današnjim ministrskim položajem. Čeprav je bil visok državni uradnik, je bil izrazito svobodomiseln človek, naklonjen idejam francoske revolucije, najbolj delaven član Zoisovega krožka.

Poleg komedij *Županova Micka* in *Matiček se ženi* je izdal tudi zbirko pesmi *Cvetje s Kranjskega* in tragedijo *Miss Jenny Love*, oboje v nemškem jeziku. Njegovo zadnje (nedokončano) delo je v nemščini napisana zgodovina Slovencev

Predstavniki

Marko Pohlin;

Valentin Vodnik;

Žiga Zois;

Anton Tomaž Linhart;

Linhartov *Matiček se ženi* je klasična komedija. V nasprotju z *Županovo Micko* je ta komedija zgled izjemno zahtevne zavite komedije, katere dramska črta je zelo komplicirana, to pa zato, ker teče v njej vzporedno več dejanj in je osem oseb zapletenih v kar štiri ljubezenske zgodbe. To je veselo igra v petih dejanjih in je za Slovence najbolj revolucionarna komedija v tedanji svetovni literaturi

časovna umestitev Dogajanje je postavil na Gorenjsko, zato je jezik močno obarvan z gorenjskimi narečnimi prvinami. Komedija je predelava iz nemškega jezika. To vidimo po tem, ker so v komediji stare besede - nemške popačenke.

splošne značilnosti Komedija je tragediji nasprotna dramska zvrst, saj vzbuja veselje in smeh. Njena glavna sestavina je komičnost, smeh zbujujoča podoba človeških neumnosti in napak. Komične učinke pa je mogoče doseči na različne načine. Ti so:

- Situacijska komika, ki izhaja iz smešnih položajev, v katerih se znajdejo osebe.
- Besedna komika, ki temelji na smešnem govorjenju in šaljivih besednih igrah.
- Karakterna (značajska) komika, ki izhaja iz smešnega značaja ene ali več oseb. Običajno je pretirano poudarjena ena značajska lastnost.

17. Linhart, Ta veseli dan ali Matiček se ženi , začetki slovenskega gledališča ,komedija , vrste komičnosti?

Ta veseli dan ali Matiček se ženi V delu se srečamo s staro komedijsko temo: boj socialno nadrejenega zapeljivca za ljubezen podrejenega dekleta, ki ji pomagajo večinoma njej enaki mali ljudje, ki se slednjič izkažejo za bolj bistre in slavijo zmago nad gospodarjem.

Zgodba se odvija na Gorenjskem (v gradu). Linhart je komedijo pisal poleti 1790 in celotno dogajanje postavil v ta čas, dobo razsvetljenstva.

vrste komičnosti

Telesna komičnost: se kaže v raznih telesnih nenormalnostih;

Besedna komičnost: nastane s posebno rabo jezika – osebe imajo smešna imena;

Situacijska komičnost: povzročajo jo različne smešne situacije;

Karakterna komičnost: ustvarjajo jo pretirano izražene človekove lastnosti

začetki slovenskega gledališča v 18 stoletju se v slovenski družbi počasi razrahljajo fevdalne vezi ,takrat oživijo prizadevanja slovenskih meščanov , da bi domačo besedo uveljavili na odru .

komedija je dramska zvrst – veseloigra, glavni namen komedije je vzbujati v ljudeh smeh.

Pogosta prvina komedije je satiričnost – posmehljivo kritiziranje. Poznamo več vrst komičnosti: situacijska, značajska, besedna

3.letnik

1. Evropska nova romantika –moderna na slovenskem družbeni in kulturnozgodovinski okvir , predstavniki in sopotniki moderne smeri .

Evropska romantika se je razvila v 18 stoletju ,najprej se pojavi v Franciji , močno prisotna je tudi v Angliji , Nemčiji in Rusiji ,nova romantika nastane kot odpor proti realizmu in naturalizmu , ki sta želela stvarnost prikazati objektivno , poudarjata razum , književniki nove romantike izhajajo iz prepričanja ,da bistva ni mogoče dojeti z razumom zato ker je bistvo lepota –subjektivno Novoromantični književniki poudarjajo čustva , čute slutno –je subjektivno

,predstavniki evrop. romant.so

Oscar Wilde

Ibsen

moderna na slovenskem se začne z dvema zbirkama Ivan Cankar –erotika in Oton Župančič –časa opojnosti v slovenski književnosti tega časa se razvijejo vse 4. književne smeri , najmanj je bila prisotna dekedanca

družbeni in kulturnozgodovinski okvir proti koncu 19. stoletja je bil kapitalizem v polnem razmahu , močne države so si hotele razdeliti svet , kar je slednjič povzročilo izbruh vojne .to je bil čas številnih tehniških izumov in iznajdb

predstavniki glavni predstavniki so Dragotin Kette (lirika) Josip Murn (lirika) Ivan Cankar in Oton Župančič (lirika , epika , dramatika

sopotniki moderne smeri so književniki , ki niso sledili smerem nove romantike , dekedance in simbolizma , ampak so svoj izraz iskali v realizmi in naturalizmu

Liriko so pisali Alojz Gradnik , Fran Miličinski , Izidor Cankar , Zofka Kveder

Dramatiko so pisali Fran Seliški Finžgar

2.Dragotin Kette, na trgu . tema , podoknica , zvočni učinki –impresije , poosobitev oz. personifikacije

Dragotin Kette Je bil v obdobju moderne romantike in je bil bolj tradicionalen pesnik , ker se vidi tudi v njegovi pesmi Na trgu , tako kot se kaplje vodnjaka stegujejo do zvezd , pa padajo spet v kotanjo , se tudi misli lirskega subjekta vzpenjajo k Angeli a spet padajo na realna tla Pisal je tudi otroške pesmice in zgodbe največ pa je ljubezenske poezije .

tema-pesem je ljubezensko izpovedna, govori o neuresničljivi oz nedosegljivi ljubezni.

Pesem je impresionistična, ker skuša neposredno zaznati trenutne čutne vtise, različne čustvene odtenke in hitro se menjajoča razpoloženska stanja.

zvočni učinki glasovno slikanje (ponavljanje š,č s,c –učinek euforije-blagoglasja posnemanje šumenja vode v fontani; šumeče, hrepeneče); inverzija (noč trudna)

zunanja oblikovanost; neenako dolgi verzi.

poosobitev oz. personifikacije

poosobitev oz. personifikacije (noč trudna molči, luna sanjava, tih veter se igra, luna ruši mir, hrepeneče želje hitijo, kaplje ne morejo do zvezd,...);

3. Župančič ,Duma , motiv in tema , jezik in slog , zgradba pesnitve

Z obdobjem moderne povezuje njegove prve pesniške zbirke ,Čaša opojnosti in Čez plan
V njej se kaže vitalizem –je vera v človeško moč Duma je iz zbirke samogovori , Duma je ukrajinska ljudska pesem , ki ima otožno razpoloženje je Župančičeva najdaljša pesnitev , besedilo je lirsko

motiv in tema , v pesnitvi v celoti izoblikoval svoje razmerje do naroda , uporabil je že znana motiva domače zemlje in ljubezni do nje , vendar ju je na novo oblikoval , pri tem je nacionalno tematiko povezal s socialno .

zgradba pesnitve Duma je Župančičeva najobsežnejša pesnitev , zgrajena iz dveh polovic ,ki razpadeta na dva dela prvi del je zgrajen kot spev ženskega in moškega glasu , ki pojeta o domovini , vaškemu svetu ter o modernem setu , v drugem delu pesnik spregovori sam , najprej govori o idilični podobi domovine , potem govori o temni strani domovine , ki jo vidi predvsem v izseljevanju , pesem se konča z dvomom in negotovostjo . pesem je seveda domovinjska .

4. Cankar . Na klancu . Družinski roman , socialno –proletarski roman , simboli , zgradba , vodilni motiv

Pisatelj razvoja delimo na tri obdobja

MLADOSTNO OBDOBJE ali obdobje začetnega epigonstva, realizma in dekadence

ZRELO OBDOBJE ali družbeno kritično obdobje

POZNO OBDOBJE ali psihološko ali etično obdobje

Cankarjevo delo pesništvo- **Erotika** , pripovedništvo –**Na klancu** ,dramatika –**Hlapci**

Na klancu Snovno motivna podlaga romana temelji na socialnih razmerah. Je biografsko delo. Govori o Franckinem življenju od otroštva do smrti. Vsako poglavje je zaokrožena celota in zajema posamezna obdobja njenega življenja in njene družine.lahko govorimo o cikličnosti ki je domena impresionističnega kompozicijskega nečela. Francka je podoba žene mučenice

Družinski roman , družinski roman je tip romana , ki se tako imenuje po svojem osrednjem motinemu krogu , poleg družinske zgodbe se v njem pogosto pojavljajo tudi drugi motivi **socialno –proletarski roman** ki predstavlja način življenja , socialne odnose v določeni družbi

simboli

tek za vozom , hrepenenje po boljšem življenju ,

klanec –simbol revščine , siromaštva

luč na učiteljevem oknu -upanje v boljše življenje

zgradba roman ima impresionistično zgradbo , Franckino življenje ni opisano , ampak pisatelj osvetljuje le odlomke iz njenega življenja

vodilni motiv Prva tri poglavja vključujejo osebno – družinsko problematiko, ostala pa narodno – socialno problematiko ter upanje na boljšo prihodnost motiv v romanu Na klancu je hrepenenje / tek za vozom , ki žene glavno junakinjo v žrtvovanje ki se pojavi v 1,2,4,7in 8 poglavju

5.Cankar Podobe iz sanj –Gospod stotnik , črtica , simbolika , motiv in ideja

Črtica je zasnovana impresionistično , je kratka in je izraz osebnega doživljanja in razmišljanja

simbolizem - umetnostna smer ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja, ki izraža duhovno doživetje sveta zlasti s simboli

Simbolika gospod stotnik simbolizira smrt

mladi fantje –so simbol življenja

usoda zaznamovanih –je simbol gorja

6. Cankar Hlapci , tematska in idejna analiza , tragičnost

tematska in idejna analiza je realistična drama, hkrati pa je tudi meščanska drama z elementi satire in tragedije. Postavljena je v malomeščansko okolje. Satira kritizira z posmehom (ironijo). Tu kritizira spreminjanje prepričanja zaradi koristi (1/2/3 dejanje). V 4. in 5. dejanju pa se dogajanje prevesi v tragedijo.

tragičnost

Jerman je tragičen, saj ima poz. prepričanja in prav zaradi tega je kaznovan. Hlapci kot simbol ima 2 pomena: ❶ Hlapci so učitelji; ❷ Hlapci so Slovenci, ker se podrejajo in zato ne vidijo kaj bi jim dar nov položaj. Cankar skuša z izobrazbo dvigniti ljudstvo iz tega podrejenega položaja

7. Svetovna književnost pred 2. svetovno vojno ,nove književne smeri v 20 stoletju

nove književne smeri v 20 stoletju nove književne smeri ki se pojavijo v 20 stoletju so ekspresionizem , izhaja iz latin besede expressio pisali so o človeški stiski razvil se je v nemčiji

futurizem kar pomeni prihodnost

kubizem pomeni kocka v bistvo je bila to slikarska smer

dadaizem smer je poimenovana po besedi dada iz otroške govornice

nadrealizem .kar pomeni nadresnično

nato socialni in socialistični realizem

8. Kafka ,Preobrazba , tematika ,groteska

Dogajanje je postavljeno v vsakodnevno moderno življenje v prvem odstavku Kafka pove , da se je Gregor Samsa prek noči spremenil v hrošča , Kafka se je povsod počutil tujca kot nemec med čehi tujec je bil tudi doma , oče ga ni obravnaval za umetnika , Kafka je bil čisto obraten od očeta , zato ga lahko primerjamo z mrčesom , ki ga vsak odganja

tematika

Motiv preobrazbe Že prej poznan (Grimm, Žabji Kralj; Lepotica in zver

Motiv slike z damo v kožuhi:

Motiv rane vsakem poglavju se na začetku pokaže motiv rane (Število tri (3 vrata v sobi, 3 služkinje, 3 podnajemniki, 3 ura pred smrtjo, 3 poglavja))

Motiv časa in prostora

groteska groteska je spoj prvih tradicionalne groteske kot literarne zvrsti in prvih modernega romana V njej je realnost prikazana s pomočjo nenavadnih popačenih likov, gre za doživetje nesmiselne realnosti

Groteska je že sama Gregorjeva preobrazba.

Tudi opis vseh težav, ki jih ima sedaj pri vstajanju iz postelje, je pretirano/groteskno.

Skrb družinskih članov je groteskna, tudi sebična, saj je edini v družini, ki dela.

9. Slovenska književnost pred 2. sv. Vojno ,literarne smeri , predstavniki . vrste in zvrsti

To je obdobje ki zaznamujeta zgodovinski letnici 1941 in 1945 , to obdobje ne predstavlja književne smeri ali literarnega obdobja , temveč je pogojeno družbenozgodovinsko , zaradi posebnih družbenih razmer se je v tem času prepletalo več književnih smeri med katerim je prevladoval socialni realizem in **EKSPRESIONIZEM**

predstavniki . vrste in zvrsti

lirika je izpovedovala notranjo človekovo doživljanje ,njegovo moralno in duhovno očiščenje **avorji ekspresoinizma** so Srečko Kosovela, Tone Seliškar , Karel Destovnik Kajuh

epika –ekspresionistično pripovedništvo je nastalo v manjši meri kot poezija ,zapustilo je nekaj črtic in novel **predstavniki so** Slavko Grum , Ivan Pregelj ,Tone Seliškar

epika socialnega realizma je slovincem prinesla uspešne primere romana , daljše povesti zlasti pa novele **predstavniki** so Ciril Kosmač , France Bevč

dramatika tu se pojavi gledalšče v predvojnem času ki se modernezira , poudarek je na sceni število igralcev se poveča poudarjeni sta mističnost in patetičnost

največji predstavnik dramatike je Slavko Grum

10.Kosovel Slutnja , nominalni slog , impresionizem .

Vse njegove pesniške zbirke so izšle po njegovi smrti

Impresionizem je umetniška smer, ki se je pojavila v evropski umetnosti v drugi polovici 19. stoletja. Kosovelov impresionizem je podoben Murnovem , in sicer po otožnem razpoloženju ki vlada v pesmih , razlikuje se po tem , da kosovel ne govori o naravi na splošno , ampak o krasu in drobnih motivih kraške pokrajne .

Slutnja je impresionistični delo , je kratka iz 3 kitic , verzi so različni rima je moderna iztis notranjega, subjektivnega, umetnikovega doživetja, njegovega psihičnega stanja, stisk poudarjanje mističnega, notranjega bistva

teme: osamljenost, smrt, usoda, človečnost, pravičnost, stiska, svoboda, konec civilizacije in začetek novega človeštva ,vizije videnja prihodnosti ,pogosti motivi: strah, groza smrt

nominalni slog Obsega vsega skupaj 25 besed, od tega prevladujejo samostalniki, le en glagol in pridevnik, ostalo so medmeti. To imenujemo nominalni slog.

11.Kosovel Ekstaza smrti , ekspresionizem , ideje in slog

Ekstaza smrti Je tipičen primer ekspresionistične knj. Za ekspresionizem je značilno vizije. Pesnik doživi privid o smrti, o umiranju Evrope. V pesmi se pojavlja refren: »Vse je ekstaza, Pesem govori o propadu Evrope in s tem tudi evropskega človeka. Govori o človeku iz začetka 20. stoletja, meščanska, kapitalistična družba, edino kar jo žene naprej je kapital, denar. Pesem slika različne podobe: zlati stolpovi, kupole bele, rdeče morje, sončni zahod **ideje** , ki povezuje motive , ekspresionistična :vse staro mora propast , smrt je nujna , če naj se začne življenje na etničnih temeljih , v etnično prenovljeni družbi , to je edina možnost za rešitev človeka .

slog je vzkliki. pretiravanje , skrajnost ,ponavljanje

12. Kosovel, pesem št.v.X , Kons 5. konstruktivizem , vsebinska in idejna analiza

KONS. 5 je konstruktivistična pesem. Kosovel je uporabil gesla, matematične znake, abstraktne pojme, črke, itd. In vse to povezal v pesem po načelu montaže. Pesem spada v tretje, zadnje obdobje Kosovelovega ustvarjanja. V tem času je pisal pesmi, ki se idejno od ekspresionizma bistveno ne odmikajo, zato pa jih odlikuje bistveno drugačen, kar zadeva tradicionalno verzno obliko, skrajno radikalen pesniški način – konstruktivizem. Pesmi iz tega obdobja so izšle leta 1967 v zbirki z naslovom Integrali

pesem št.v.X je satira prisotna na koncu , saj se pesnik posmehuje ljudem , ki se po eni strani boje boga , ker poznajo njegove zapovedi , po drugi strani pa so hinavsko brezbrizni za dogajanje okrog sebe .

konstruktivizem je poimenovanje umetnostne smeri po besedi –konstrukt , zgradba , gradnja **vsebinska in idejna analiza** sporočilo je podobno kot v ekspresionističnih pesmih , je kritika družbe , v kateri človeško življenje ni vredno nič .To pokaže s tem , da govori o dveh smrti , o smrti podgane in človeka , glagola ki ju zato uporabi , sta najbolj zgovorna , kajti podgana umira (SPOŠTLJIV IZRAZ) človek pa crkuje brez slehernega spoštovanja , torej je položaj podgane boljši kot položaj človeka .

13.Slavko Grum , Dogodek v mestu Gogi , dramska tehnika , ekspresionistične in groteskne prvine .

Slavko Grum velja za najpomembnejšega dramatika v književnosti med obema vojnama v času, ko je napisal delo Dogodek v mestu Gogi, je delal v psihiatrični bolnišnici, kar odmeva v tem delu ,piše dramska dela

najpomembnejše delo je Dogodek v mestu Gogi ,piše tudi kratko prozo, vendar ga zanimajo nenavadni liki, z bolno, izkrivljeno duševnostjo, pogosti so groteskni motivi

Dogodek v mestu Gogi drama prikazuje mesto ,kjer ljudje živijo v nenehnem izogibanju drug drugemu dvomljenju vase .Neprestano iščejo resnico o obstoečem stanju in jo hkati s tem potiskajo vstran , ker ne zmorejo soočenja z realnostjo .

dramska tehnika ustreznost dramskega prostora se določa in predvsem oblikuje z dramsko tehniko .Zunanji prostor in duševnost se intezivno dopolnujeta , dramski prostor mora izžarevati dramatično silo oz. grozljivo usodo prebivalcev Gogi , Grum prostor odpre proti dvorani sobami v prerezu , ki omogočajo direkten , a grotesken pogled v življenje prebivalcev **groteskne prvine** v Grumovem delu opazamo na več nivojih

prizorišče – prizorišče dojmi groteskno torej smešno in grozljivo tako unčikuje vsa Goga osebe – popačenost se kaže na telesni , šepavec , grbavec in na duševni ravni ozračje –je tesnobno , osebe pogosto tožijo , da je v mestu zadušljivo

14. Pregelj , Matkova Tina , ekspresionistične prvine, slogovne prvine

Pregelj Sodi v obdobje med obema vojnama. Sodi med ekspresioniste, je predstavnik religioznega ekspresionizma Začne kot pesnik in izda pesniško zbirko Romantika. Potem pa se preusmeri predvsem v pripovedništvo, zanima ga predvsem zgodovina

Matkova Tina Tina je kmečko dekle, Matkova hči. Visoko noseča, njen zaročenec je Janez Gradnik, eden od voditeljev upora. Tina se kljub očetovi prepovedi odpravi na pot v Gorico. Na pot jo žene ljubezen do Gradnika. Zgradi si predstavo, da bo njen otrok imel v življenju mir, če bo vzela v naročje Janezovo glavo Tina je zelo odločna, njena ljubezen je globoka in vdana. Hkrati pa jo bremeni krivda, saj nosi nezakonskega otroka. V nekem trenutku celo podvomi v Janezovo ljubezen in mu očita, da jo je spravil v sramoto.

ekspresionistične prvine Novela je ekspresionistična. V ospredju so ekspresionistične teme – stiska, obup, trpljenje, očiščenje. **slogovne prvine** Prisotne so tudi baročne prvine, številna nasprotja (telesno/duševno, moč/nemoč, smrt/življenje). Najdemo tudi elemente realizma – čas in prostor, prvine modernizma –notranji samogovori, simbolizma – Tina rodi pod cvetočo češnjo,

15. Socialni realizem , značilnosti ,predstavniki , vrste in zvrsti

Socialni realizem19. stoletja, ki je bil meščanski uveljavil se le v slov. Književnosti , njegov name je prikazovne družbe , družbene razmere pri čemer se naslanja na nižje sloje . prikazuje njihov boj za preživetje in v večini del napovedujejo boljšo prihodnost . Pogosto se srečujejo s kritiko vladujočega razreda.

Predstavniki Prežihov Voranc, Miško Kranjec, Ciril Kosmač, France Bevk, Anton Ingolič, Ivan Potrč, Juš in Ferdo Kozak, Bratko Kreft, Tone Seliškar, Mile Klopčič ter Igo Gruden.

vrste in zvrsti

Pripovedništvo –novele , povesti , romani

Dramatika

Pesništvo

16.Voranc , Samorastniki , motiv sporočilo in slog novele

Samorastniki Zgodba pripoveduje o prepovedani ljubezni med Meto in Ožbejem .Meta pride kot dekle delat na Krnice.Z Ožbejem se zaljubita in dobita prvega otroka ,ko Ožbejev oče izve da je Meta noseča jo prežene s posesti .

slog novele je na začetku ter na koncu močno čustveno obarvan , zaradi tega sta učinkovitejši ter bolj osebni tudi socialna in nacionalna ideja je zelo drastičen temelji na izrazitih opozicijah hkrati pa osnovno nasprotje Meta/Karničnik prenese tudi na okolje

17. Voranc Boj na požiralniku , socialni realizem , motiv sporočilo in slog , naturalistične prvine

Je novela. Zgodba je postavljena na Koroško, pred 1. svetovno vojno. Je zgodba o družini Dihurjevih, ki se iz leta v leto borijo za preživetje na mokrotni zemlji..

socialni realizem

opisovanje in prikazovanje stvarnega življenja
prikaz njegove zavezanosti zemlji
v ospredju je kolektiv in ne posameznik
mali človek je žrtev družbenih razmer

motiv

V tem delu so izrazito naturalistični motivi (motivi grdega življenja), fizično kaznovanje, kruto, težko življenje, motivi sovražne narave in okolice, motiv smrti – Dihurja in Dihurke, motiv bolečin, motiv boja za zemljo, motiv prekletstva zemlje

Sporočilo

Krivičnost do kapitalističnih družb. Družbi se Dihurji upirajo, tako postanejo simbol boja zaostanek in trmastega kljubovanja naroda. Drugi simbol so požiralniki, ki simbolizirajo sovražno naravo in predstavljajo ogroženost, krutost vsakdana. V noveli srečamo združitev socialno-kritičnega realizma in simbolike.

slog V delu se prepletajo epske in dramske prvine. Imamo poročilo, pripoved in dialog.

Pisatelj v tretji osebi pripoveduje, poroča o boju Dihurjev s požiralniki.

Slog je realističen, je nazoren, stvaren, tipičen za realizem. Narečne besede, natančen opis zunanjega dogajanja, na določenih mestih grob jezik. Vorančev stil je bil blizu verizmu – smer, ki teži k upodabljanju realnega življenja

18. Kosmač Tantadruj , osebe , osrednja tema , realistične , fantastične prvine in slog

Novela ima pripovedni okvir, v katerega je vključena zgodba o Tantadruju,. Gre za pisateljev spomin na otroštvo (pisatelju je mati v otroških letih pripovedovala zgodbico o norčkih.

Realistične prvine:

Vsi junaki veselo nimajo nadpovprečnih moralnih odlik. So obremenjeni s splošnimi človeškimi potezami, napakami in zmotami, včasih šibki, tragični, predvsem pa komični. Postavljeni so v kmečko podeželsko okolje, v katerem jim avtoriteto predstavljajo župnik in drugi vaščani. Kosmač vpleta v delo realne značilnosti tolminske regije.

Fantastične prvine:

S pomočjo fantastičnih prvin je prikazana slikovitost konflikta med norčki in njihovimi stališči ter “normalno” kmečko množico. Življenje je prikazano v deformirani, popačeni podobi, ki je smešna in grozljiva hkrati. Tako življenje predvsem predstavljajo norčki s svojimi dejanji, s svojo podobo, npr.: Tantadrujeva posebnost oz. fantastičnost je v nošenju tridesetih zvoncev okoli pasu ter v njegovem iskanju smrti. Išče tak način smrti, s katero se bo strinjal tudi vaški župnik. Zato mu smrti ne odobrava, če zaspi v snegu, kajti če zaspi v snegu, ne umre, ampak zmrzne. Prav tako tudi, če skoči z mostu v vodo, ne umre, ampak utone.

19. Književnost NOB, značilnost , predstavniki , vrste in zvrsti

Lirika upora: Pesmi, ki so nastajale med 2. svetovno vojno in po njej na vojno temo. Motivi in teme: boj za svobodo, partizanski spopadi, sovražstvo do okupatorja, nesrečne usode, pa tudi revolucija, pravičnejša družba. Dela: revolucionarne budnice, himne, bojne pesmi, pa tudi ljubezenske, razpoloženske in miselne pesmi. Prevladujejo oblike iz obdobja socialnega realizma. Preproste kitične in verzne oblike, razumljive in usmerjene k množičnemu bralcu.

Predstavniki , Oton Župančič , Alojz Gradnik , Tone Seliškar , Mile Klopčič , Karel Destovnik Kajuh

Smeri: socialni realizem, ekspresionizem, nova romantika

Najbolj se razvije pesništvo

Pesmi imajo sporočilno vlogo in pozivajo k boju

Vrste pesmi: revolucionarne budnice, bojne, razpoloženske, ljubezenske

Oblike pesmi: elegije, balade, tercine, soneti

motivi: trpljenje v gestapovskih ječah, taboriščni, izseljevanja, talcev, mučenja, boja, ljubezni

20. Kajuh , Bosa pojdiva , lirika upora , ponavljanje , kontrast .

Karel Destovnik Kajuh iz vrst mladega rodu je znal združiti narodnoosvobodilni duh z občutji mladega človeka, ki hrepeni po mladosti, življenju, ljubezni, sreči. Ker je pesnil s preprostimi pesniškimi srdstvi, so nekatere njegove pesmi skoraj ponarodele

Pesem Bosa pojdiva, dekle, obsorej izpoveduje globoko ljubezensko čustvo. Fant nagovarja dekle, naj natrgata češnjevih vej in jih odneseta na grobove talcev. V pesmi je prisoten izrazit kontrast med svetlim in temnim. Svetlo ponazarjajo razsanjane češnjeve veje, temno grobovi talcev. S ponavljanjem je podoba še učinkovitejša, belo in temno se v pesmi izmenjavata tako kot ljubezensko hrepenenje, ki je osrečujoče, in bolečina ob misli na trpeči narod.

lirika upora Pesmi, ki so nastajale med 2. svetovno vojno in po njej na vojno temo. Motivi in teme: boj za svobodo, partizanski spopadi, sovražstvo do okupatorja, nesrečne usode, pa tudi revolucija, pravičnejša družba.

ponavljanje , kontrast Najbolj izrazit je kontrast – beli cvetovi – temni grobovi, posebitev (trpeča zemlja), ponavljanje (geminacija – beli so, beli), primera (kakor ponosni galebi nad vodo so padli), stopnjevanje (temni, pretemni)

2.letnik

1. Evropska romantika , značilnosti , literarne smeri , predstavniki , književne vrste in zvrst.

Romantika je umetnostna smer v Evropi iz prve polovice 19. stoletja, na primer v glasbi **Evropska romantika** ~beseda izhaja iz Francoščine in je prvotno pomenila vse kar je bilo romantično in napisano v francoskem jeziku

značilnosti iz besede roman (prvoten pomen: izmišljeno, nestvarno, pretirana čustva, otožno, malodušno...)

čustvenost, poetičnost, domišljijско bogastvo, lepota je glavna vrednota

opiranje na Antiko, renesanso, srednji vek, ljudsko izročilo

izpostavljeno je junakovo čustvovanje, sanje, plemenitost, strast ter ustvarjalna svoboda

uveljavitev svetobolja/svetožalja (melanholična razklanost, boleče doživljanje sveta,

brezizhodnost, tragičnost, pesimističnost)

razkol med idealom in stvarnostjo

književne vrste in zvrst. Romantiki zavračajo klasicistične pravila in sicer to, da so pravila vnaprej določena. Želijo si svobode v oblikovanju. Razvijejo nekaj književnih zvrsti. Taki dve vrsti sta na primer: Lirsko-epska pesnitev in povest v verzih, **pesništvo** se najbolj razvije , ker v pesmih njlajže kažejo čustva , **pripovedništvo** se razvije predvsem različne oblike romana

2. Puškin , Jevgenij Onjegin , roman v verzih , oznaka naslovnega junaka in osrednjega ženskega lika –Tatjane

Puškin v romanu združuje lirsko in epsko literarno vrsto, čeprav je roman epska zvrst, so prisotne tudi lirske sestavine.

Onjegin se preseli na podeželje. Tam se vanj zaljubi **Tatjana**, hči podeželskega plemiča.

Tatjana se mu izpove a jo zavrne. Na plesu dvori Tatjanini sestri **Olgi** in prizadane njenega zaročenca **Lenskega**. V dvoboju Lenski umre. Tatjana je brez upa na srečo in se na materino željo poroči z knezom. Čez nekaj let se zopet srečata, Onjegin se zaljubi vanjo, a ga ta zavrne in ostane zvesta možu

roman v verzih Delo je nastalo brez načrta. Najprej je želel napisati 12, potem napisal 9 poglavij, nazadnje je eno poglavje izpustil in spremenil zaplet in razplet. Način izpovedovanja in pripovedovanja je bil prosti, kar je bilo v ruski literaturi novost (**svoboden roman**). Konec romana z nenavadnim razpletom tudi ne ustreza pojmovanju tedanje proze.

oznaka naslovnega junaka Želel je prikazati neizjemne junake in življenje, vzame motiv odvečnega človeka.

Oznaka Onjegina – je mlad, lep, za ženske privlačen človek, a večno nezadovoljen, zdolgočasen, notranje prazen in skozi zgodbo vse bolj odljuden. V literarni vedi se je zanj uveljavil izraz odvečni človek. Zdi se, da v življenju ne najde smisla. Na koncu se zdi, da je našel smisel v ljubezni, a ga Tatjana zavrne. Zanimivo pa je, da se je začel zanimati zanjo šele, ko mu je postala nedosegljiva.

Oznaka Tatjane – najprej jo spoznamo kot preprosto dekle, z notranjo lepoto. V besedilu o njej izvemo, da je bila v otroštvu in mladosti drugačna kot druge deklice, bolj resna, razumna, pa tudi hitro ujeziva. Tatjana je odgovorna oseba in zaupa v ljudi in v vrednost življenja. Iz sentimentalnega dekleta se spremeni v nedostopno damo iz visoke ruske družbe.

Oznaka Lenskega – je nasproten Onjeginu, zelo čustven človek, zasanjan pesnik. Čustva in medčloveške odnose idealizira (povzdiguje).

3. Romantika na Slovenskem , značilnosti obdobja , družbeni in kulturnozgodovinski okvir , predstavniki in knjižne vrste in zvrsti

Romantika na Slovenskem Traja od leta 1830 do leta 1848. Začela se je leta 1830, ker takrat prvič izide Kranjska čbelica – glasilo slovenske romantike. Izšla je štirikrat in sicer leta 1831,32,33 in 1848. 1848- marčna revolucija (pomlad narodov), narodi, ki so živeli v okviru Avstro-ogrske so si pridobili nekaj svoboščin.

Predstavniki

Matija Čop

Matija Kastelic

Jernej Kopitar:

Stanko Vraz:

Anton Martin Slomšek

France prešeren:

knjižne vrste in zvrsti teme: ljubezen, čustvovanje, domovina, zgodovina, ljudsko slovstvo, odnos umetnika do družbe in obratno

Lirika (prevladuje): osebna, čustvena; dokazana moč slovenščine; enakost z Evropsko soneti, romance, balade, gazele, glose, epigrami

4.Prešern , sonetni venec , zgradba venca , motiv in tematska analiza , magistrale in akrostih

sonetni venec Je cikel sonetov ali pesnitev. Prešeren je to pesnitev napisal leta 1833, objavi pa ga leto pozneje v posebni prilogi časopisa Ilirski list. Obliko Sonetnega venca je sprejel iz tradicije italijanskega renesančnega pesništva. Sonetnih vencev je zelo malo.

Zgradba venca

Vsak sonetni venec sestavlja 14 posameznih sonetov plus zadnji sonet, ki mu pravimo magistrale in je v bistvu povzetek predhodnih štirinajstih sonetov. Vsak sonet je sestavljen iz 14 verzov. Soneti so med seboj oblikovno povezani – zadnji verz predhodnega soneta ja prvi verz naslednjega soneta. Ti ključni verzi pa se potem ponovijo v magistralu. Magistrale nosi v začetku vsakega verza črko iz imena, to je »Primicovi Julji« - To je posebno pesniško sredstvo –akrostih.

magistrale - zadnji sonet sonetnega venca, sestavljen iz prvih oziroma zadnjih verzov vseh štirinajstih sonetov

akrostih-posvetilo ali rek, sestavljen iz začetnih črk verzov:

5. Prešern zdravljica , narodna in politična ideja , zgradba pesmi .

Zdravljica je iz poznega ustvarjalnega obdobja Prešerna. Nastala je leta 1844 in želel jo je uvrstiti v Poezije. Takrat je v Avstriji obstajala cenzura. Prešeren je sam črtal tretjo kitico Zdravljice, ker se je zavedal, da je preveč politično udarna, potem pa je tedanji cenzor na Dunaju Fran Miklošič izločil še četrto kitico. Tako okrnjene pesmi pa Prešeren ni hotel objaviti, tako, da je Zdravljica izšla šele leta 1848, ko je bila ukinjena cenzura, objavljena pa je bila v Kranjski čbelici in v Kmetijskih in rokodelskih novicah. Danes je Zdravljica slovenska himna in sicer sedma kitica. Zdravljico je uglasbil Stanko Premrl.

Zdravljica je primer pivske pesmi, in sicer napitnice. To nam pove že naslov (z zdravico namreč nekomu zaželimo zdravja, in sicer s kozarcem v roki), posebej pa poudari oblikovanost kitic. Različno dolgi verzi s svojo razmestitvijo tvorijo obrise kozarca **zgradba pesmi**. Prva in zadnja (8.) kitica Zdravljice tvorita vsebinski okvir, saj v obeh pesniški subjekt nazdravlja prijateljskemu omizju.

Že iz prve kitice vejeta življenjski optimizem in upanje, kar je sicer značilno za celo pesem. Tisto, kar vzbuja upanje in preganja pesimizem, je vino. Vino vrača voljo do življenja (oživlja žile), prežene notranje, srčne težave (razjasni srce) in probleme zunanjega sveta (razjasni oko).

V drugi kitici pesniški subjekt nazdravlja Kranjski (naša dežela), nato vsem Slovencem (ves slovenski svet), nazadnje pa še vsem Slovanom (kar nas je sinov sloveče matere). Pokrajinsko zavest pesniški subjekt razširi na narodno, konča pa z idejo panslavizma, tj. idejo o povezanosti vseh slovanskih narodov.

V tretji kitici pesniški subjekt izrazi željo, da bi se Slovenci osvobodili in postali spet samostojni. To je po njegovem mogoče doseči z bojem in, kot pove v naslednji kitici (4.), še z enotnostjo in spravo ter s povezovanjem z drugimi slovanskimi narodi.

V peti kitici nazdravlja slovenskim mladeničem, ki se bodo borili za domovino, v sedmi pa vsem narodom in ljudem. Želi svobodo za vse narode, poziva k miru, prenehanju sovražnosti in sožitju.

Ideje

Zdravljica je idejno angažirana pesem in hkrati politična pesem. Glavne ideje so: ljubezen do domovine, osvoboditev zatiranih narodov, miroljubno sožitje med narodi in demokratična svetovna ureditev.

6. Prešern Krst pri Savici , zgradba pesnitve , tercina , stanca , teme in ideje

Prešeren je zasnoval in napisal pesnitev v drugi polovici leta 1835. Prvič je izšla aprila 1836. Pesnik v tem delu opisuje pokristjanjevanje staroslovenskih poganov in njihove boje s kristjani v 8. stoletju. Glavna izvora za oris tega dogajanja sta Prešernu bili deli Janeza Vajkarda Valvasorja – Slava vojvodine Kranjske iz leta 1689 ter Linhartovo delo Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije

zgradba pesnitve Delo Krst pri Savici je sestavljeno iz treh delov:

Prvi del je posvetilo Prešernovemu prijatelju Matiju Čopu, ki je umrl zelo mlad, ko se je utopil v Savi. Ta del je sestavljen iz 4 kitic (dveh kvartin in dveh tercina). Verz je Italijanski enajsterec, rima je v kvartinah oklepajoča (abba), v tercinah pa verižna (cdc dcd).

Drugi del, Uvod, opisuje zadnji boj med pagani in kristjani v Ajdovskem gradu. Ta del je sestavljen iz 26 trovrstičnih kitic oz. tercina. Tudi v tem delu je verz It. enajsterec, rima pa verižna (aba).

Tretji del, Krst, opisuje duševno stanje poraženega vojskovodje Črtomira in njegovo pokristjanjevanje. Ta del je sestavljen iz 53 osemvrstičnih kitic oz. oktav ali stanc. V kitici je rima trikrat prestopna in enkrat zaporedna (abababcc). Tudi tukaj je verz It. enajsterec (pet popolnih jambov in en poudarjen zlog).

Tercina-je trivrstična kitica

Stanca –je osemvrstična kitica

teme -teme v Uvodu ter Krstu niso povsem enake.

Prvi motiv, s katerim se srečamo v Uvodu je boj za staro slovensko svobodo. Naslednji motiv je bratomorna vojna med poganskimi krščanskimi slovinci, srečamo pa se tudi z motivom junaškega vztrajanja maloštevilnih poganov v smrtnem boju. Osrednji temi, ki ju vsi ti motivi nosijo sta vojna tema ter ideja o narodni, družbeni in posameznikovi svobodi, kot poglobitvi vrednoti v življenju vsakega posameznika.

Krst se začne z motivom premaganega junaka in motivom samomora. Nato se srečamo z motivom ljubezni med Črtomirom in Bogomilo. Nadaljuje se z motivoma pokristjanjevanja in deviške zaobljube konča pa z motivom krsta. Vsi ti motivi nosijo bivanjsko, ljubezensko in versko temo

ideje

Ideja o svobodi, kot poglobitvi vrednoti v življenju.

- Absolutna sreča v življenju ni mogoča
- Črtomir – romantični junak, nasprotje med idealom in strastjo
- Značajske besede imen Črtomir (nekdo, ki črti – sovraži mir) in Bogomila (ženska, ki ljubi Boga)

7. Evropski Realizem in naturalizem , primerjava francoskega in ruskega realizma . predstavniki in književne vrste in zvrsti

Realizem se začne 1830 s koncem romantike in doseže vrh 1850-1870 nato preide v naturalizem ki traja do 1890

primerjava francoskega realizma Realizem se je najprej pojavil v Franciji.

S ciklom je pisatelj želel prikazati francosko družbo prve polovice 19. stoletja.

predstavniki Flaubert , Zola

primerjava ruskega realizma Kritizirali so nevzdržne fevdalne razmere, so proti zaostalosti, saj je bila Rusija v 19. stoletju zaostala fevdalna država in je vso oblast imel v rokah car. Literatura je bila sredstvo za svobodo in socialni napredek.

Glavi ruski realisti so: Lev Nikolajevič Tolstoj (Vojna in mir, Nikolaj Vasiljevič Gogolj (Mrtve duše, Revizor, Zgodbe iz peterburškega življenja), Francija je postala glavna dežela realizma. Ruski realizem se po nekaterih značilnostih loči od francoskega. Čeprav so tudi ruski realistični romani stvarna podoba ruske družbe sredi 19. stoletja, je v središču njihove pozornosti zmeraj kako pomembno duhovno-moralno vprašanje, ki presega dobo in stvarnost.

književne vrste in zvrsti

pesništvo se razvije ker ni objektivna zvrst

pripovedništvo –snov iz meščanskega sodobnega življenja

dramatika -kritizira družbene pojave

8. Flaubert :Gospa Bovary , snov ,zgradba ,čas in prostor

Delo uvrščamo v objektivni realizem

Delo je izhajalo najprej v reviji Revue de Paris v šestih nadaljevanjih. Po teh objavah Flauberta obtožijo, da je z romanom škodoval javni morali, na sodnem procesu pa ga oprostijo in roman izide leta 1857 v knjižni izdaji. Flaubert snov za roman povzame po časopisni vesti. Preden se loti pisanja zbira gradivo, riše skice, načrte krajev, kjer se dogajanje odvija, se posvetuje s številnimi strokovnjaki (zdravniki). Roman piše počasi, po nekaj strani na mesec, veliko popravlja. Delo nastaja pet let

čas in prostor

Zgodba se odvija na francoskem podeželju v krajih Tostes [tost] sredi 19. stoletja.

9. Dostojevski Zločin in kazen , psihološki realizem oznaka glavnega junaka

Pisal je povesti, novele, romane. V svojih delih je postavljajal v ospredje duševnost oseb (ta pa ni običajna ampak izjemna in protislovna, včasih celo patološka), obravnaval pa je tudi svetovnonazorska, filozofska, moralna in religiozna vprašanja. Njegovi glavni romani so: Ponižani in razžaljeni, Zločin in kazen, Besi, Idiot, Bratje Karamazovi, povesti pa Dvojnik in Zapiski iz mrtvega doma.

Njegovo delo pomeni vrh psihološkega realizma, z nekaterimi prviniami pa realizem tudi presega.

Psihološki realizem zanemarja opisovanje stvarnosti in v ospredje pomika analizo človekovega notranjega življenja in duševnost oseb. Ta pa ni običajna, ampak je bolna, izjemna, deformirana in protislovna. Pisal je rad romane o nenavadnih, celo nenormalnih ljudeh: o zločincih, blaznežih, božjastnikih, razvratnežih in pijancih.

oznaka glavnega junaka Glavna književna oseba je reven, a zelo sposoben in nadarjen, pa tudi živčno raztresen, zamišljen in bolj vase zaprt študent Rodion Raskolnikov. Živel je v majhnem podnajemniškem stanovanju, v katerem je bil sposoben cele dneve prebiti v svoji sobi in razmišljati. Tako je prišel do ideje od nadčloveku, ki mu je v imenu splošnega dobrega dovoljeno vse, tudi moriti. Da bi preizkusil, ali sam pripada nadljudem ali je navadna »uš«, sklene umoriti oderuško stanko. Po naključju se v času umora vrne domov njena slaboumna sestra Lizaveta, tako je prisiljen ubiti tudi njo. Po umorih se neopažen vrne domov. Za seboj ni pustil nobenih sledov, svoje vesti pa ne more pomiriti. Raskolnikov se zaupa Sonji, ki je postala prostitutka samo zato, da bi lahko pomagala svoji družini. Sonja ga pregovori, da se prijavi oblastem. Za kazen mora iti na osemletno prisilno delo v Sibirijo, kamor ga spremlja tudi Sonja. Ljubezen do nje mu pomeni možnost novega življenja.

10. Ibsen .Nora tezna drama , dramska tehnika , naturalistične prvine

Je norveški književnik, veliko je živel po tujini (na Danskem, v Nemčiji, Franciji, Italiji). Poleg pomembne lirike je pisal dramska dela in se s temi deli uvrstil med klasike svetovne književnosti. Velja za najpomembnejšega dramatika v drugi polovici 19. stoletja.

naturalizem Je književna smer, ki se razvije iz realizma, je do skrajnosti prignan realizem, saj želi čim bolj objektivno, s fotografsko natančnostjo prikazati resničnost (latinsko natura = narava), gre za to, da želijo pisatelji prikazati resničnost čim bolj naravno.

11. Med romantiko in realizmom na Slovenskem ,značilnosti obdobja , predstavniki , smeri in književne vrste in zvrsti

V obdobju, ki okvirno traja od leta 1848 (marčna revolucija) do leta 1899 (izid novoromantičnih pesniških zbirk; Cankar-Erotika, Župančič-Čaša opojnosti) se v književnosti romantične značilnosti postopoma umikajo realističnim težjam. Zaradi prepletanja obeh smeri se literarni vedi za to obdobje poleg izraza realizem uporabljali še izraz med romantiko in realizmom, včasih pa še romantični realizem ali poetični realizem

predstavniki ,Janez Trdina, Fran Levstik, Simon Jenko, Simon Gregorčič, Josip Jurčič, Anton Aškerc, Ivan Tavčar, Janko Kersnik, Josip Stritar, Fran Erjavec

smeri in književne vrste in zvrsti V tem obdobju ustvarjajo književna dela številni avtorji. Močno je zastopana poezija, nastajajo lirske in epske pesmi. V liriki je še vedno najpogostejša ljubezenska tematika, a ljubezen ni več romantična, usodna, ampak je pojmovana za drugačne perspektive, veliko bolj stvarno in na podlagi neposrednih doživetij. Zaradi vse večje naroden zavesti je več domovinskih pesmi, pogosta je tudi bivanjska tematika, zlasti pri najpomembnejšem pesniku tega obdobja, Simonu Jenku, ki obravnava vprašanja o smislu življenja, minljivosti, skepsi.

12. Jurčič Deseti brat ,značilnost slovenskega romana , zgradba , propovedovalec in književne osebe

Velja za prvega velikega pripovednika v slovenski književnosti (Svetokriški). Prva slovenska povest – sreča v nesreči (Janez Cigler).

Jurčič prvo zgodbo objavi sedemnajst leten. Napiše jo po dedovi pripovedi (Pripovedka o beli kači). Sicer pa Jurčič piše romane, povesti, novele in črtice. Poskusi se tudi v dramatiki.

Piše tudi kratko prozo, novele (Telečja pečenka, Božidar Tirtelj, Pipa Tobaka).

Napiše tragedije:

Veronika Deseniška

propovedovalec Jurčič ga je prilagodil družbenemu stanju pripovednih oseb.

Za roman je značilna romantično-realistična dvojnost.

Romantičen lik je Martinek Spak, ker je posebnost in zaradi svoje velike ljubezni do matere in maščevanja, ki ga čuti do očeta. Kot romantičen lik se kaže tudi Lovre Kvas zaradi svojega sanjarjenja. Realistično so prikazani drugi liki, zlasti Manica, ki je stvarnejša od Lovreta.

Realistično je prikazan kmečki svet. Romantične pa so skrivnosti med Piškavom in Desetim bratom

zgradba Je iz petindvajsetih poglavij, pred vsakim poglavjem je verz ali iz ljudske poezije ali pa slovenskih avtorjev, ki napoveduje temo posameznega poglavja

13. Jenko , Tilka ,začetki slovenske novele , značajevka /obraz .

Tilka je kmečki fant, star 25 let. Očetu in materi se zdi, da bi se moral poročiti. Oče mu je že izbral nevesto, nekega dne se pogovarjajo o tem. Najprej mora Tilka bodočo ženo zasnovati – prositi njenega očeta, da dovoli poroko. Tilka o poroki še ni razmišljal. Bil je nekoliko čuden, za svoja leta umsko nerazvit. Ni si predstavljal, da bi moral kdaj od doma, saj se je pri petindvajsetih počutil še predvsem kot otrok in je bil zelo navezan na starše

začetki slovenske novele novela je krajša od romana in ima osrednji dogodek , manjše število oseb , do osrednjega dogodka raste napetost

značajevka /obraz avtorji so tovrstne pripovedi v Jenkovem času poimenovali , slike ali obraz , gre za poseben tip novele , pripovedni potret ene same osebe , ki pogosto napovedana z naslovom

14. Kersnik , Jara gospoda , teme , motivi , književne osebe , slog , zgradba besedila

Najprej je bil pesnik, vendar to opusti in se posveti pripovedništvu v svojih delih slika življenje na kmetih in podeželsko meščanstvo med vsemi avtorji tega obdobja je bil on najizrazitejši realist – tudi on je bil za poetični realizem (prikazuje resnično življenje vendar olepšano, predvsem v tem smislu, da je dobro poplačano, zlo pa kaznovano

slog V tem romanu je prikazano slovensko malomeščanstvo (pod prvim pomenom – prebivalec malega mesta, drugi pomen človek ozkih nazorov, ki rad moralizira – slabšalni). Jar = mlad, jara gospoda = novopečena gospoda

Jara gospoda Zgodba je postavljena v kraj Groblje, dogaja pa se ob koncu 19. stoletja. V Groblje pride novi sodnik Andrej in se dokaj hitro vživi v težko družbeno življenje. Izobraženci se zbirajo v gostilni Pri koči. Poleg Andreja Vrbanoja je še pomočnik Pavel. Vrbanoj se zaljubi v točajko Ančko in se z njo poroči. Ančka se ne znajde v visoki družbi, zato zakon ni srečen. Zaplete se v razmerje s Pavlom. Vrbanoja obvestijo v anonimnem pismu. Andrej ženo zapusti in odide, zapusti jo tudi Pavel. Ančka začne propadati, izgubi službo in odide v svet. 10 let po tem se Ančka vrača z Dunaja domov, zaradi prosjačenja pa jo v nekem kraju na štajerskem privedejo do sodnika. Ta sodnik je Pavel. Ančko obsodi na 3 dni zapora, kjer umre, Pavel pa gre za pogrebom. Epilog nam pove o tem, ko se vsebina zaključi

književne osebe

V ospredju so izobraženci. Andrej, Pavel in Vanentin so bili sošolci, študirali so, šli v svet s pričakovanji, za tem pa se polagoma zgubijo v provinci brez prave volje do življenja. Osrednja oseba je Andrej Vrbanoj. Star je 34 let, lep, pameten, neroden do žensk, zadržan, pasiven, samoljuben, povprečen lik.

Pavel je lahkoživec, preračunljiv, veliko mu je do tega kaj menijo drugi, on najbolj umirja dogajanje.

Ančka je središče mladega dekleta, lepa, vesela, konkretna, v zakonu ne najde sreče, ne spoštuje družbenih pravil in je zato kaznovana.

Pisatelj kritizira podeželsko izobraženstvo, ki živi dolgočasno, enolično življenje. Ob koncu romana bralec razbere nauk, da tisti, ki dela razdor je kaznovan.

Zgradba je analitična, saj nas v 2. in 3. poglavju pisatelj postavi v preteklost in nam prikaže dogajanje izpred 15 let, ko sta bila Pavel in Andrej še mladeniča

15. Tavčar Visoška kronika , zgodovinski roman , zgradba romana

Njegova dela

Med gorami

Grajski pisar

Cvetje v jeseni

Visoška kronika

Osrednja tema romana je mučni odnos med sinom in očetom, ki ga v vsej grobosti in krutosti razkrije dogodek s cepinom in odsekanim prstom. Osrednji motiv v prvem delu je mračna preteklost Kalanovega rodu, v drugem pa Izidorjeva nesposobnost, da bi se rešil očetove dediščine. Osnovna ideja je vidna v povedi: »To je tisti greh, zaradi katerega se ne pokori vse življenje niti zločinec, ampak ves njegov rod...« To je prvi slovenski zgodovinski roman.

zgradba romana

Roman je sestavljen iz dveh zgodb. V prvem delu je predstavljena zgodba Polikarpa, ta zgodba je analitična. Druga zgodba pa je prikaz Izidorjevega življenja. Roman je sestavljen iz štirinajstih poglavij, prvih 7 govori o Polikarpu, zadnjih 7 pa o Izidorju.

Romantične in realistične prvine

16. Jenko , Obrazi , motivi in ideje , oblikovna analiza

Jenko velja za največjega lirika v obdobju med romantiko in realizmom. Pisati je začel že kot dijak, piše pa lirske pesmi z ljubezensko, bivanjsko in domovinsko tematiko

Obrazi

To je cikel 21 pesmi. Objavil jih je v svoji pesniški zbirki z naslovom Pesmi (1865). Obrazi pomeni v tem primeru podobo, sliko iz narave. Gre za miselne (refleksivne) pesmi. Osrednje sporočilo tega cikla: človek je v primerjavi z naravo majhen, nepomemben in minljiv.

Neskladje med posameznikom in okoljem oz zunanjim svetom je še odraz romantike, realistično pa je pojmovanje, da je stvarnost močnejša od posameznika

oblikovna analiza

Pesem je podoba iz narave. Narava je nek samostojni organizem, nekaj živega, močnega, se giblje, pesnik jo poseblja (se giblje živa, je vstala, čuti, poje). Pesnik je v harmoničnem (ubranem) odnosu z naravo. Delita si občutke, narava čuti z njim. Je ogledalo njegove notranjosti. V pesmi so romantični odnosi med naravo in pesnikom

motivi in ideje Osrednji motiv pesmi je podoba narave ob smrti človeka, človek in narava sta povsem odtujena, človek trpi ob izgubi, narava pa se veseli, je povsem brezbrizna in kruta.

Jenko je v tej pesmi uvedel temo odtujenosti, ki je ena pomembnejših tem 20. stoletja.

17. Simon Gregorčič Njega ni povezava med ljudsko in umetno liriko

Gregorčičevo ljubezensko poezijo je zaznamovalo dejstvo, da je bil pesnik po poklicu duhovnik, duhovnikom pa je erotična ljubezen prepovedana. Gregorčič je to moralno pravilo priznaval, zato pesmi z ljubezensko tematiko večinoma niso prvoosebne oziroma osebnoizpovedne.

18. Aškerc Mejnik , balada epske in dramske prvine , monolog in dialog

Večino svojih pesmi objavlja v Ljubljanskem zvonu. Svojo prvo zbirko – Balade in romance izda leta 1890. Tako kot Gregorčiča je tudi Aškerc ostro kritiziral katoliški kritik Anton Mahnič. Aškerc velja za najpomembnejšega pripovednega pesnika.

Pesem je balada. Sicer pa govori o kmetu Martinu, ki se s sejma, po tem ko je opravil dobro kupčijo, ko se vrača domov. Na poti skozi gozd iz teme zasliši glas neznanca, ki mu pove, da je v preteklosti prestavi mejni kamen, zdaj pa želi to popraviti. Zabliska se in Martin vidi svojega soseda Vida. Tako se prestraši, da sploh ne ve kako je prišel domov, zjutraj pa izve, da je umrl sosod Vid.

V baladi je predstavljen nenavaden dogodek – videnje umrlega. Ta dogodek je dvoumen, morda gre za nadnaravno silo – romantična razlaga, morda pa gre za prived pod vplivom alkohola – realistična razlaga. Dogajanje je napeto, pesem ima dramsko zgradbo. Zasnova je pripoved o sejmu, zaplet je Martinov samogovor in pogovor z Vidom, vrh je trenutek, ko se zabliska (prikazen), razplet pa je Martinov beg, razsnova pa je novica, da je Vid umrl.

4.latnik

3.Slovenska sodobna književnost , značilnosti literarnih smeri , povezava s predvojno književnostjo .

To je obdobje po drugi svetovni vojni , zanj je značilno mešanje različnih smeri in glede na to ločimo **prvo obdobje** l.1945 do 1950 in zanj je veljala uvoženi socialistični realizem iz sovjetske zveze

Drudo obdobje se začne po l.1950 in pomeni premik v intimizem , prva taka zbirka se pojavi v liriki in sicer zbirka Pesmi štirih

Tretje obdobje okoli l.1960 pomeni razmah modernizma , pojavi se tu književnost absurda , v svetu ne vidi več smisla , absurden pa je tudi človek , saj svojih idej v stvarnosti ne more uresničiti

Proti koncu šestdesetih let je začela nastajati literarna avantgarda , ta je načelo absurdnosti sveta izpeljala do konca , tudi literatura je del absurda , možna je le kot igra parodije same sebe

značilnosti literarnih smeri

modernizem -

socialistični realizem

intimizem

predstavniki –Ciril Zlobec ,Tone Pavček Janez Menart , Niko Grajfoner ,Dane Zajc .

4.pesništvo , intimizem v povojni poeziji

intimizem v povojni poeziji V slovenski književnosti se je pojavil v 50. letih tega stoletja.

Takoj po svetovni vojni je v naši književnosti prevladal socialistični realizem, podoben sovjetskemu tipu. Ta je zvesto in bralcu dostopno ubesedoval stvarnost, kritiziral razredno družbo in prikazoval novo idealizirano brezrazredno družbo, ki je še ni bilo. S tem naj bi ljudi vzgajal in mobiliziral za nov čas. **Intimizem** se je kazal v novih temah v ljubezni , osebnem notranjem trpljenju **predstavniki** intimizma so bili Minatti, Škerl

5.Menart . CROQUIS , analiza jezika in stil

Menart spada v obdobje sodobne književnosti to je obdobje po 2 sv, vojni zanj velja »uvoženi« socialistični realizem iz Sovjetske zveze (pomen delovnih brigad, izgradnja porušene domovine,pomembnost kolektiva in ne človeka

Menartovo pesništvo je v zmanenju klasičnega izročila, a bolj realistično kot novoromantično. Razen lirike, v kateri so opazni ironični in satirični toni, goji še verzno epiko (npr. Bela pravljica, Srednjeveške balade).

CROQUIS Osrednji motiv pesmi je risanje skice, zato ji naslov pesmi povsem ustreza, saj croquis v francoščini pomeni skica, osnutek; je pa res, da se izraz ponavadi uporablja v slikarstvu. Lirski subjekt je pesnik, ki sedi v kavarni in pije konjak. Po razliti lužici s prstom riše različne podobe, verjetno zato, ker se dolgočasi

analiza jezika in stila

pesem je v oblikovnem pogledu torej tradicionalna , moderna pa je z motivom odtujenega človeka , tradicionalna pa je spet s sporočilom volje po vztrajanju , ki je sestavina slovenske književnosti od Prešerna dalje

7. Kovič , Južni otok , tema in oblika

Kajetan Kovič spada v obdobje sodobne književnosti to je obdobje po 2 sv, vojni je lirik prve povojne pesniške skupine. Najprej je gojil motive in teme iz novoromantične tradicije. Pozneje se je od nje oddaljil v bolj objektivno poezijo, ki ni izpovedovala neposredno, pač pa prek podob, simbolov in mitov. V slogu se je približal simbolizmu

Južni otok pove, da sta edino »dogajanje« v pesmi ponavljanje in izginjanje otoka. S tem ko zatrjuje, da južni otok je, opozori na njegov **metaforični pomen**.

Celotna pesem učinkuje kot ena sama razširjena metafora oziroma pesniška podoba. Z to podobo je značilen kontrast svetlobe in teme. Njen svetli del tvorijo svit, bela voda in močna zvezda, temnega pa tema, temno morsko dno z razsutimi školjkami, vejami in mahom

Tema in oblika Pesem o Južnem otoku je pesem o iskanju bivanjskega smisla: človek živi v stalnem nasprotju med vero in dvomom. Pesem ne pove, da človekov dvom spremeni v vero in odkrije smisel, ampak ponuja možnost, da se to zgodi.

8. Dane Zajc Črni deček , absurd v sodobni poeziji

Dane Zajc je pesnik druge povojne pesniške generacije; v svoji poeziji izraža novo občutje sveta, polno bolečine, obupa, nesmiselnosti človekovega početja, umiranje itd. Njegove pesmi so prežete z občutji osamljenega bivanja sredi razkroja vseh tradicionalnih vrednot. Človek je v takem svetu le igrača neznanih in nespoznavnih sil. Pogosto zapada v brezno obupa, absurda, toda nikoli se ne vda resignaciji, to velja tudi za pesem Črni deček.

absurd v sodobni poeziji Absurd je pogost motiv v sodobni poeziji. Osrednji motiv Črnega dečka je absurden; dečkovo spuščanje ptic spominja na Sizifovo delo. Nesmiselnega početja ni mogoče dojeti z razumom. Njegovo vztrajanje nima smisla, saj ne daje pričakovanega rezultata. Za tako početje mora obstajati nek notranji, nerazložljiv smisel. Vsebina pesmi je neralistična

Tema –bivanjska

10. Svetlana Makarovič: Zeleni Jurij (aktualizacija ljudske motivike)

To je ljudska besedna umetnost , ki se prenaša iz roda v rod z ustnim izročilom od predkrščanskih časov do danes .

Svetlana Makarovič je uporabila mitološko osebo iz ljudskega izročila, da bi z njo izrazila problematiko sodobnega človeka. Pesem ima tri dele, vsak od njih predstavlja dogajanje v nekem obdobju. Svetlana Makarovič si je motiv Zelenega Jurija spodila iz Ljudskega slovstva (pogosto avtorji iščejo motive v ljudskem izročilu). Tradicionalni Zeleni Jurij predstavlja dečka, ki prinaša srečo in se ga vsi veselijo. Ta motiv je postavila v sodobni čas, kjer je družba sicer zelo razvita, vendar se posameznik v njej ne počuti dobro: je osamljen, odtujen, obremenjen... Pesem prikazuje dečka, ki je odraščal pod slabimi pogoji (se spremeni v Sivega Jurija) in pod takšnimi pogoji odraste v slabega človeka, ki seje tisto kar je dobil (zlo). Pesem uvrščamo v poezijo Absurda.

15. Dramatika , moderna tematska in dramaturška iskanja

Dramatika je bila v prvih letih po vojni, tako kot lirika in epika, socialno- realistična, v petdesetih letih sta se v njej kazala eksistencializem in modernizem, v šestdesetih se je razmahnila dramatika absurda, okrog osemdesetih let pa so bili značilni pojavi postmodernizma

16. Dominik Smole , Antigona , motiv Antigone , primerjava s Sofoklesom , eksistencialistične prvine , poetična drama

Poglavitna naloga Antigone je najti mrtvega Polinejka , zgodovinsko –bajeslovna osebnost je povzdignjena v simbol , resnica se mora izkazati , on je klic po morali , klic vesti ,dolžnosti , klic po človeštvu

Smoletova Antigona je sodobna poetična drama , med poetične drame spada zaradi verzifikacije , liriziranja in številnega podobja (votli smeh , votli večer , ognjeni ptič ,meni sije mrak)

Ki dejansko izpostavlja različna lirska stanja , govor je privzdignjen ,

Antigona je drama in ne tragedija , še vedno obravnava motive višjega družbenega sloja ,vendar ima precej drugih značilnosti drame .Vtej drami namreč umre samo Antigona , ki pa se za to odloči zavestno .Njeno dejanje tudi ne potegne za sabo takih posledic , ko se to zgodi pri Sofoklejevi Antogoni

Pri Sofokleju se antigonska dilema sproži iz spopada med zakoni bogov in samosvojestjo oblasti , zaradi česar doživita svojo katarzo ali očiščenje tragedija je dramsko besedilo za katero je značilno 5 dejanj , zasnova , zaplet , vrh , razplet , 3 enotnosti , časa kraja , dogajanja **Dogajalni čas** se prenese iz antične v sodobno književnost

17. Drago Jančar: Veliki briljanti valček (moderna groteskna drama, motivno tematska interpretacija

Spada v obdobje poznega modernizma oz. postmodernizma zakaj , ker se v njej razveljavljalo ustaljena vrednostna merila ,glede tega kaj je normalno in nenormalno

V svojih delih je posegel v problematiko srednjeevropskega prostora , glavni temi v Jančerjevem ustvaljalnem opusu sta absurdnost sveta in upor

Drama je sestavljena iz treh dejanj in je postavljena v čas in prostor , kjer je človek ves čas nadzorovan .

Zgodba se odvija linearno , lahko bi rekli , da je razgrajena . Vse osebe so razgrajene , dejanje pa nima nobenega vzroka , kar meji na nekakšen absurd

moderna groteskna drama Dogajanje se dogaja groteskno grozljivo in po temačno tragičnem vzdušju mestoma spominja na Grumov Dogodek v mestu Gogi. Groteskno je mešanje tragičnega z sarkastičnim, ciničnim Simona Vebra, ki so ga navdušile uporne ideje poljskega vstajnika Drohojovskega, Volodja navsezadnje z opozorilno amputacijo zdrave noge spravi »k pameti«.

Moderna drama se kaže tudi v jeziku; jezik se drobi na krike, elipse, se vulgarizira, monologi se krčijo in replike krajšajo.

Motivno-tematska interpretacija:

Zgodovinar Simon Veber se po neki »prekrokani« noči znajde v psihiatričnem zavodu

Svoboda osvobaja, ki nas asociativno spomni na napis nad vhodom v nemško koncentracijsko taborišče: Delo osvobaja. Simona sprejme robati bolničar-ječar Volodja, ki naj bi ga pomagal preoblikovati, prevzgojiti, predelati v človeka po meri oblastnikov, ki prenašajo samo pokorne

ljudi, take, ki ne mislijo s svojo glavo. Gre torej za motiv prevzganja drugače mislečega posameznika v svetu, ki je norišnica in zapor. Drama je torej metafora